

BUDUĆNOST RODNE RAVNOPRAVNOSTI U EVROPSKOM ISTRAŽIVANJU I INOVACIJAMA

Poslednjih godina, države članice, Komisija, institucije koje se bave istraživanjem i institucije koje finansiraju istraživanje sprovedi su glavne inicijative za unapređenje rodne ravnopravnosti u oblasti istraživanja i inovacija u Evropskom istraživačkom prostoru (EIP). Neophodno je da se ovi napori nastave i prošire da bi oblast istraživanja i inovacija doprinela otpornosti i kvalitetu naših demokratskih institucija, održivosti i konkurentnosti u EU.

Evropski istraživački prostor nakon 2020. godine

U 2019. godini, slavimo 20. godišnjicu evropskih aktivnosti kojima se podstiče rodna ravnopravnost u istraživanju. Tokom tog vremena, **Evropa je postigla veliki napredak, i rodna ravnopravnost, kao i integrisanje rodne perspektive u sve oblasti postali su jedan od prioriteta EIP**, pri čemu su tri cilja u istraživačkom sadržaju rodna balansiranost u istraživačkim timovima, rodna balansiranost prilikom odlučivanja i rodna dimenzija u istraživačkom sadržaju. Akcije su prenete sa „popravljanja žena“ na „popravljanje institucija“ kroz sveobuhvatne planove za rodnu ravnopravnost radi postizanja institucionalne promene i na „popravljanje znanja“ uz program Horizont 2020 i uvođenje mera od strane nekoliko nacionalnih finansijera u oblasti istraživanja, kako bi se obezbedilo da novo istraživanje uključuje analizu seksualnosti

i pola. Korpus naučnog znanja o rodnoj dimenziji i drugim oblicima neravnopravnosti u oblasti istraživanja i inovacija u velikoj meri je proširen.

Međutim, **ugrožen je politički konsenzus o rodnoj ravnopravnosti kao prioritetu Evropskog istraživačkog prostora**. Postoji tendencija svođenja rodne ravnopravnosti na učešće žena u istraživanju ili obezbeđivanje uravnoteženosti poslovnog i privatnog života. Osim toga, postoji pretnja za organizacije koje sprovode istraživanje kao demokratske institucije i za njihove akademske slobode usled talasa otpora protiv rodne teorije koji dolazi od populista desnog krila i neokonzervativnih režima na globalnom nivou.

EIP plan za period od 2015. do 2020. godine biće revidiran 2020. godine sa ciljem razvijanja novog saopštenja za period nakon 2020. godine, koje treba da predloži revidirane prioritete za EIP i mehanizme za nadgledanje EIP na nacionalnom i nivou

EU nakon kojeg će uslediti zaključci Saveta o novoj savetodavnoj strukturi EIP. EIP plan je imao ulogu pokretača za politiku rodne ravnopravnosti i mere u mnogim državama EU, naročito u onima u kojima takve mere nisu prethodno bile podesne (Stalna radna grupa za rodna pitanja u oblasti istraživanja i inovacija 2018). Izveštaj o rezultatima 3.1 projekta GENDERACTION pokazuje da je za 57% mladih država članica i 25% starijih država članica EIP plan bio prvi dokument politike namenjen rodnoj ravnopravnosti u oblasti istraživanja. Evropa mora da uradi više da bi izgradila pravične, poštene i ravnopravne prilike za istraživanje i inovacije koje odgovaraju potrebama njene populacije.

Ostali EIP akteri, uključujući krovne organizacije kao što su Liga evropskih istraživačkih univerziteta (LERU), Asocijacija univerziteta Evrope (EUA), Science Europe i NordForsk, preduzele su mere i izradile preporuke. Finansijska podrška za sprovođenje planova rodne ravnopravnosti u organizacijama koje se bave istraživanjem i organizacijama koje finansiraju istraživanje je od suštinske važnosti za podizanje svesti, razvoj prihvatanja i sprovođenje konkretnih mera za izmenu organizacijske kulture, praksi i procedura. Ovaj rad mora da se nastavi.

Intersekcionalni pristupi rodnoj ravnopravnosti (analitički okvir koji ispituje povezane ukrštene sisteme moći između rodne dimenzije i drugih društvenih kategorija i identiteta, kao što su etničko poreklo i rasa, rodni identitet, seksualna orijentacija, socioekonomski status i invaliditet) retko se usvajaju na nivou politika ili na institucionalnom nivou u okviru EIP, uz izuzetak nekolicine zemalja. Iskustvo tekućih projekata koji se odnose na institucionalne promene finansiranih putem programa Horizont 2020 i Okvirnog programa 7, uključujući najnovija iskustva prikupljena u okviru radionice o uzajamnom učenju o razmeni najboljih praksi kao podrške institucional-

Rodna ravnopravnost i uvođenje rodne perspektive moraju se nastaviti kao jedan od prioriteta politike budućeg Evropskog istraživačkog prostora.

nim promenama projekta GENDERACTION, ukazuje da **je intersekcionalnost od suštinske važnosti za bavljenje višestrukim osama neravnopravnosti sa kojima se susreću istraživači.**

Preporuke

- Rodna ravnopravnost i integrisanje rodne perspektive u sve oblasti moraju da se nastave kao jedan od prioriteta politike za budućnost Evropskog istraživačkog prostora.
- Sektor inovacija treba da bude obuhvaćen u okviru Evropskog istraživačkog i inovativnog prostora uz konkretne mere i pokazatelje (više informacija o Poslovnom sektoru potražite u nastavku).
- Budžet za sprovođenje planova za rodnu ravnopravnost treba da se poveća u programu Horizont Evropa u odnosu na program Horizont 2020, s obzirom na važnost dodate vrednosti evropske saradnje među institucijama. Države članice treba da koriste Evropski društveni fond kao dopunu ovim naporima Komisije na nacionalnom nivou, podržavajući institucionalne promene kroz planove za rodnu ravnopravnost ili slične instrumente.

- Potrebno je da nova opšta crta programa Horizont Evropa o „naprednim strategijama i inovativnim metodama za rodnu ravnopravnost u svim društvenim, ekonomskim i kulturnim domenima i za rešavanje pitanja rodne pristrasnosti i rodno zasnovanog nasilja“ obezbedi redovne godišnje konkurse koji omogućavaju dovoljno finansijskih sredstava za odgovarajući broj projekata kako bi se ispunio cilj pružanja inovativnih rešenja za izazove u oblasti rodne ravnopravnosti u EU i širom sveta.
- Pokazalo se da su razmena politika, uzajamno učenje i koordinacija između država članica, pridruženih zemalja i Komisije od suštinske važnosti. Namenska radna grupa sa nacionalnim i predstavnicima Komisije mora da nastavi sa radom, uz jasan mandat i povećanu saradnju sa drugim akterima u okviru EIP, prvenstveno krovnim organizacijama okupljenim oko platforme aktera u okviru EIP.
- Potrebno je usvojiti interseksijske pristupe rodnoj ravnopravnosti na institucionalnom, nacionalnom i nivou EU, koji se bave pitanjima rase i etničkog porekla, uključujući migracije i izbeglice, pripadnike LGBT+ i invaliditet. Planovi za rodnu ravnopravnost koje finansira Komisija i koji se finansiraju na nacionalnom nivou treba da uključuju interseksionalnost kao obavezu. Trebalo bi pružiti podršku prilikama za deljenje iskustava među odgovornim osobljem, istraživanju i drugim oblicima podrške kako na nivou EU tako i na nivou države članice.

Merenje ravnopravnosti, premošćavanje podela Širenja

Uprkos napretku, **razvoj širom EU je i dalje neravnomeran**, kako u pogledu kapaciteta za inovacije tako i u pogledu rodne ravnopravnosti (Stalna radna grupa za rodna pitanja u oblasti istraživanja i inovacija 2018,

[Izveštaj o napretku EIP 2018](#)). U dokumentu [She Figures 2018](#) prepoznata su važna poboljšanja, ali njime se takođe pokazuje da smo još uvek daleko od dostizanja ravnopravnosti. Prihvatanje institucionalnih promena kroz planove za rodnu ravnopravnost i uključivanje rodne dimenzije u istraživački sadržaj naročito zahteva značajno poboljšanje delovanja.

Trenutni **glavni pokazatelj za rodnu ravnopravnost u okviru EIP**, udeo žena u zvanjima A, samo odražava situaciju u sektoru visokog obrazovanja. Važno je da ovaj pokazatelj ne odražava nužno radne uslove za žene i druge grupe u nepovoljnom položaju i može biti u većoj meri povezan sa ulaganjem u istraživanje i razvoj i profesionalnim prestižom u određenoj zemlji. Zapravo, glavni pokazatelj 4. prioriteta može biti obrnuto povezan sa pokazateljem istraživačke izuzetnosti u okviru EIP i državnim raspodelom budžeta za istraživanje i razvoj (GBARD) kao procentom BDP-a ([EIP izveštaj o napretku za 2018. godinu](#)). Analiza nacionalnih akcionih planova i strategija koju je sproveo projekat GENDERACTION potvrđuje razlike između država u načinu na koji konceptualizuju rodnu ravnopravnost i kojim EIP prioritetima se bave ([Izveštaj o rezultatima 3.1](#) projekta GENDERACTION), a ovo je takođe ustanovila [analiza iz 2018. godine o sprovođenju zaključaka Saveta o unapređenju rodne ravnopravnosti u EIP](#) koju je sprovela ERAC stalna radna grupa za rodna pitanja u oblasti istraživanja i inovacija.

To ukazuje da je neophodno preispitati način na koji je rodna ravnopravnost definisana, način merenja napretka u postizanju rodne ravnopravnosti i pokazatelje koji se koriste.

Preporuke

- Države članice, pridružene zemlje i Komisija moraju da povećaju napore za rodnu ravnopravnost i integrisanje rod-

ne perspektive u sve oblasti kao prioritet za Evropski istraživački prostor nakon 2020. godine, naročito u zemljama Širenja.

- Konkretno, neophodno je revidirati kako je definisan napredak u okviru ovog prioriteta i razviti adekvatne pokazatelje koji treba da budu dopunjeni pokazateljima koji odražavaju kontekstualne faktore kao što je intenzitet istraživanja i inovacija. U ovaj proces treba uključiti ERAC stalnu radnu grupu za rodna pitanja u oblasti istraživanja i inovacija.
- Treba naručiti evropsku studiju Zajedničkog istraživačkog centra za pregled povezanosti između udela žena među nosiocima doktorskog zvanja, istraživačima, profesorima na položajima A razreda i Poslovnom sektoru (PS) i sprovedenja politika rodne ravnopravnosti kao i intenziteta istraživanja i inovacija.
- Prilikom sprovođenja programa Horizont Evropa, Komisija treba da usvoji konkretne mere za podsticanje zemalja Širenja koje imaju potencijal da poboljšaju izvrsnost u istraživanju da razviju mere rodne ravnopravnosti, na primer putem namenskih rodno zasnovanih konkursa za podnošenje predloga ili dopunjavanjem budžeta projekta Širenja za sprovođenje ciljanih mera rodne ravnopravnosti u okviru projekta.

Poslovni sektor: Ozbiljno shvatanje korporativne društvene odgovornosti

Već postoje dokazi da je rodna balansiranost dobra za poslovanje: iskustvo takođe pokazuje da mere i akcije koje idu u korist žena zapravo koriste svima. Međutim, žene i dalje čine svega 20,2% istraživača u Poslovnom sektoru (PS) koji predstavlja ogromnog poslodavca koji zapošljava istraživače i inovatore u EU. Žene su u velikoj meri nedovoljno zastupljena grupa među pronalazačima patenata i postoji veliki rodni

jaz u patentnim timovima gde 47% timova isključivo čine muškarci, nakon čega sledi 37% timova pronalazača sa jednim muškarcem. Između 2006. i 2016. godine, većina troškova u oblasti istraživanja i razvoja bila je u PS, u porastu sa 1,12% BDP-a u 2006. godini na 1,32% do 2016. godine, što je ukupno povećanje od 17,9% (Eurostat 2018). Nasuprot tome, drugi najjači sektor visokog obrazovanja ostvario je 0,47% BDP-a, ali je stagnirao od 2010. godine nadalje; državni sektor je ostvario 0,23% BDP-a, a privatni neprofitni sektor 0,02% BDP-a, pri čemu su oba na istom nivou kao i pre 10 godina.

Iako su neke korporacije razvile programe za povećanje učešća žena i drugih manje zastupljenih populacija, ove inicijative se retko bave organizacionom kulturom i strukturama i sprovode se veoma nejednako u njihovim zavisnim privrednim društvima. Iako tehnološka mala i srednja preduzeća i startap kompanije sa ženskim rukovodstvom zadobijaju sve veću pažnju, Izveštaj o stanju evropske tehnologije za 2018. godinu pokazuje da je 93% svih finansijskih sredstava prikupljenih od strane kompanija kojima podršku pruža Evropski ulagački kapital u 2018. godini pripalo osnivačkim timovima sačinjenim isključivo od muškaraca, a 46% anketiranih žena izjavilo je da su doživele diskriminaciju u Evropskom tehnološkom sektoru. Istraživanje pokazuje da PS može da ima koristi od većeg učešća žena kako u upravnim odborima tako i među vlasnicima (Mitchell 2011). Jedna od preporuka Kauffmann fondacije (2016) je da se povećaju istraživačka sredstva u sektoru malih i srednjih preduzeća za organizacije koje su u vlasništvu žena. Budući da PS koristi prednosti javnog finansiranja za istraživanje, javni finansijeri mogu da zauzmu proaktivan stav prema podsticanju rodne ravnopravnosti tako što će finansiranje usloviti aktivnim podsticanjem rodne ravnopravnosti među podnosiocima zahteva iz PS i pružanjem podrške organizacijama koje su u vlasništvu žena.

**Sektor inovacija
treba da bude
uključen u Evropsku
istraživačku
i inovacijsku oblast
sa konkretnim
aktivnostima
i indikatorima.**

Ovo mora da obuhvata uključivanje rodne dimenzije u istraživački i inovativni sadržaj, naročito da bi se izbegli finansijski i gubici prestiža.

Na kraju, neophodno je izmeniti percepciju preduzetništva i tehnologije kao muškog domena. Nagrada EU za žene u oblasti inovacija predstavlja dobar korak ka veličanju uspešnih preduzetnica. Takve mere treba primeniti širom Evropskog istraživačkog prostora, sa ciljem da se podstakne osnivanje startup kompanija i organizacija u vlasništvu žena i pruže uzorni modeli.

Preporuke

- PS, uključujući mala i srednja preduzeća i startup kompanije, treba ozbiljno da shvate svoju korporativnu društvenu odgovornost, interno podstiču institucionalne promene za ravnopravnost i različitost i da se bave rodnom dimenzijom u istraživačkim i inovativnim rešenjima koja razvijaju.
- Javno finansiranje dostupno Sektoru komercijalnih preduzeća, uključujući mala i srednja preduzeća i startup kompanije, treba da bude uslovljeno primenjenim merama rodne ravnopravnosti i različitosti.

- Treba raspodeliti konkretna finansijska sredstva tehnološkim i startup kompanijama u vlasništvu žena i manjina u okviru Evropskog saveta za inovacije i sličnih nacionalnih programa.
- Finansijske linije za inovacije na nivou EU i država članica trebalo bi po pravilu da se bave rodnom dimenzijom i različitostu u inovacijama, tako da se rodna i drugi oblici pristrasnosti ne ugrađuju u nove tehnologije i inovacije. Ovo mora da važi i za Evropski savet za inovacije i Evropski institut za inovacije i tehnologiju.
- Komisija treba u većoj meri da podstiče nagradu EU za žene u oblasti inovacija, da bi se ojačao ovaj brend i svest o njeemu u EU. Države članice treba da se pridruže Komisiji i podstaknu jedinstvenu ulogu žena kao socijalnih inovatora i preduzetnica i ojačaju njihovu ulogu u pokretanju pametnih specijalizacija uspostavljanjem programa finansiranja, nagrada ili drugih sličnih instrumenata.

Globalni izazovi za evropska društva: bavljenje intersekcijskim jazovima i potrebama povezanim sa rodnom dimenzijom

Postoje sve veći dokazi da uključivanje rodne dimenzije u istraživanje i inovacije dovodi do boljih rešenja, kao i obrnuto, da ako do njega ne dođe, negativni uticaji disproporcionalno pogađaju žene (Saini 2017, Criado Perez 2019). Novi dokazi takođe ukazuju na to da **se ponovo pojavljuje rasna pristrasnost u istraživanju** jer je rasno zasnovani nacionalizam ponovna pretnja širom sveta (Saini 2019). Osim toga, poziv na buđenje pokreta #Metoo predstavlja izazov za evropske istraživačke zajednice u pogledu bavljenja obimom u kojem je rodno zasnovano uznemiravanje ugrađeno u globalnu akademsku kulturu (Bondestam & Lundqvist

2018). Ne postoje rešenja za misije i globalne izazove bez uzimanja u obzir načina na koje su oni ugrađeni u strukture moći i rodno uslovljeni.

Budući da Evropa projektuje svoje buduće strategije istraživanja i inovacija suočene sa pritiskajućim globalnim izazovima, program Horizont Evropa će biti blisko povezan sa **Programom održivog razvoja i ciljeva održivog razvoja do 2030. godine**. Ujedinjene nacije smatraju da je „sistematsko integrisanje rodne perspektive u sve oblasti u sprovođenju Programa“ (Ujedinjene nacije 2015) od suštinske važnosti; slično tome **Horizont Evropa treba da se nadoveže na akcije razvijene u okviru programa Horizont 2020 i unapredi ih kako bi se rodna dimenzija uključila u sadržaj istraživanja i inovacija**.

Inicijativa Rodne inovacije koju su objavili Komisija i Univerzitet Stanford 2011. godine pružala je odlične konkretne primere o tome čemu analiza seksualnosti i pola može da doprinese. Sada se Komisija nadovezuje na ovaj rad i unapređuje ga kroz ekspertsku grupu Rodne inovacije 2 u kojoj će se izraditi nove studije slučaja i metodologije koje treba da prikažu projekte programa Horizont 2020 koji su integrisali dimenziju roda u svoj sadržaj i pruži preporuke za program Horizont Evropa. Nakon usvajanja programa Horizont Evropa, projekat GENDERACTION će istraživati rodnu dimenziju u misijama i partnerstvima programa Horizont Evropa radi pružanja preporuka za uključivanje analize seksualnosti/pola. Posebna misija o rodnoj ravnopravnosti 5. cilja održivog razvoja već je preporučena od strane [projekta GENDERACTION u Kratkom pregledu politike za misije u oblasti istraživanja i inovacija programa Horizont Evropa](#).

Kako istraživanje specifično za rod tako i uključivanje rodne dimenzije u sadržaj istraživanja i inovacija od suštinske su važnosti za poboljšanje politika EU kao i postizanje ciljeva održivog razvoja Ujedinjenih

Horizont Evropa i državne organizacije koje finansiraju istraživanje, uključujući i Evropski socijalni fond, trebali bi da otvore pozive za buduća istraživanja koja će se baviti održivim razvojnim ciljevima, uključujući rodnu dimenziju u svim tim ciljevima.

nacija. Nedostatak svesti o rodnoj dimenziji i znanja o njoj na različitim nivoima sistema istraživanja i inovacija još uvek zahteva ulaganje napora za jačanje kapaciteta ključnih aktera kako bi se olakšalo sprovođenje rod-nih politika u EIP. Neophodno je još dokaza zasnovanih na istraživanju o uticajima politika u oblasti istraživanja i inovacija povezanim sa rodnim pitanjima uključujući politike rodne ravnopravnosti i integrisanja rodne perspektive u sve oblasti u ovom polju.

Preporuke

- Prilikom sprovođenja programa Horizont Evropa, rodnom dimenzijom se treba baviti kao zahtevom u smislu izuzetnosti i uticaja u svim relevantnim oblastima povezanim sa ciljevima održivog razvoja koji od podnosilaca zahteva zahtevaju da razviju analizu seksualnosti/pola i uključe stručnjake u oblasti rodnih pitanja u konzorcijume za ove teme. Kada je reč o izveštavanju u okviru projekta, treba da postoji zahtev za konkretno navođenje analize zasnovane na seksualnosti/polu. Nadgledanje uključivanja rodne dimenzije treba da se poboljša u istraživačkim projektima programa Horizont Evropa.

- Horizont Evropa i nacionalne organizacije koje finansiraju istraživanje, uključujući Evropski socijalni fond treba da otvore konkurse za buduće istraživanje radi bavljenja ciljevima održivog razvoja, uključujući rodnu dimenziju širom svih ciljeva održivog razvoja.

Međunarodna saradnja: Globalna neravnopravnost, osnaživanje, otpornost i inkluzija

Etičkim pitanjima, uključujući rodnu, ekonomsku i etničku/rasnu neravnopravnost treba dati najveći prioritet usled konteksta nejednake moći u kojima živimo, globalno i u okviru EU. Područja i populacije širom sveta koji su siromašni i pod rizikom moraju se zaštititi od eksploatacije u istraživačke i svrhe inovacija (korišćenje resursa kao što je zemljište i autohtoni usevi, pribavljanje informisanog pristanka, itd.). Istraživanje i razvoj moraju dodatno da se otvore da bi se obezbedilo mnoštvo aktera, počev od standardnih kao što su vlade, istraživači i korporacije do NVO i zajednica, uključujući samonikle ženske organizacije i mreže za rodnu ravnopravnost. Bez učešća ljudi, razvijena rešenja će teško uspeti.

Strateški okvir Evropske komisije za međunarodnu saradnju u oblasti nauke i tehnologije (2009) istakao je da „posebnu pažnju treba posvetiti podsticanju i olakšavanju rodne ravnopravnosti i uloge investicija privatnog sektora u nauku i tehnologiju u zemljama u razvoju“. Ipak, do danas međunarodna saradnja u EIP retko uključuje pitanja rodne ravnopravnosti.

Kao odgovor na Zaključke saveta o unapređenju rodne ravnopravnosti u EIP iz 2015. godine, Stalna radna grupa za rodna pitanja u oblasti istraživanja i inovacija i Strateški forum za međunarodnu saradnju sačinili su **Mišljenje o razvijanju zajedničkih smernica za rodnu perspektivu za**

međunarodnu saradnju u oblasti nauke, tehnologije i inovacija. U okviru projekta GENDERACTION izrađen je **Metodološki okvir za procenu rodne dimenzije u međunarodnoj saradnji u oblasti nauke, tehnologije i inovacija** sa kontrolnom listom i konkretnim primerima primene i **Kratki pregled politike br. 6 o rodno responzivnoj međunarodnoj saradnji za program Horizont Evropa**.

Preporuke

- Evropska komisija, države članice, organizacije koje finansiraju istraživanje i organizacije koje se bave istraživanjem treba da posvete pažnju delotvornom bavljenju pitanjem rodne ravnopravnosti u svojim novim saradnjama sa trećim zemljama u oblasti istraživanja i inovacija kroz dvogodišnje i višegodišnje sporazume (uključujući Inicijative za zajedničko planiranje (JPI) i ERA-Net programe zajedničkog finansiranja *inter alia*), sa ciljem da se podstaknu osnaživanje, uključivanje i solidarnost širom nacija.

Reference

- Atomico (2018) *The State of European Tech 2018*.
- Bondestam, Fredrik & Lundqvist, Maja (2018) *Sexual harassment in academia. An International research review*. Stockholm: The Swedish Research Council.
- Criado Perez, Caroline (2019) *Invisible Women: Exposing Data Bias in a World Designed for Men*. Vintage Publishing.
- European Commission (2019) *ERA Progress Report 2018*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- European Commission (2019) *She Figures 2018*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

European Commission (2009) *A Strategic European Framework for International Science and Technology Cooperation. Communication from the Commission to the Council and the European Parliament*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities.

European Commission (1999) Communication of 17 February 1999 entitled 'Women and science: Mobilising women to enrich European research'.

Eurostat (2018) R&I expenditure.

Kauffman Foundation (2016) *Kauffman Compilation. Research on Gender and Entrepreneurship*.

Kauffman Foundation (2015) *Entrepreneurship Policy Digest. Women Entrepreneurs are Key to Accelerating Growth*.

Mitchell, Lesa (2011) *Overcoming the Gender Gap: Women Entrepreneurs as Economic Drivers*. Ewing Marion Kauffman Foundation.

GENDERACTION (2018) *ERA Roadmap Priority 4 Benchmarking. Report on national roadmaps and mechanisms in ERA priority 4*.

GENDERACTION (2018) *Briefing paper no. 4 on Gender for Horizon Europe. Research & Innovation Missions. Ensuring a fast-track to better future for all*.

GENDERACTION (2018) *Policy brief no. 6 on Gender-responsive International Cooperation for Horizon Europe*.

GENDERACTION (2018) *Methodological Framework to assess gender in international cooperation in STI*.

Saini, Angela (2017) *Inferior. How Science Got Women Wrong and the New Research That's Rewriting the Story*. Harper Collins.

Saini, Angela (2019) *Superior. The Return of Race Science*. Penguin Random House.

Standing Working Group on Gender in Research and Innovation (2018) *Report on the implementation of Council Conclusions of 1 December 2015 on Advancing Gender Equality in the European Research Area*. ERAC.

Strategic Forum for International Cooperation and Standing Working Group on Gender in Research and Innovation (2018) *SFIC and SWG-GRI opinion on developing joint guidelines on a gender perspective for international cooperation in Science, Technology and Innovation (STI)*.

Kontaktirajte nas:

www.genderaction.eu
info@genderaction.eu
[@GENDERACTION_EU](https://twitter.com/GENDERACTION_EU)

Ovaj projekat finansira program Evropske unije za istraživanja i inovacije Horizont 2020 prema sporazumu o dodeli bespovratnih sredstava br. 741466.

Odricanje od odgovornosti: Stavovi i mišljenja iskazani u ovom dokumentu predstavljaju isključivo stavove projekta, a ne Evropske komisije.